

31 mei 2021

Geachte formateurs,

Al vele jaren bestaat er onvrede over het schoolvak Nederlands, zowel onder docenten, leerlingen, ouders en andere direct betrokkenen als in bredere lagen van de samenleving. Leerlingen beleven minder genoeg aan het vak dan wenselijk is en mogelijk zou zijn. Zij steken er ook te weinig van op: de resultaten van het onderwijs – bijvoorbeeld de taalvaardigheid van leerlingen, maar ook hun kennis over taal en cultuur – laten te wensen over. Tegelijkertijd is het schoolvak Nederlands dé sleutel voor het versterken van de geletterdheid en de culturele en persoonlijke identiteit van leerlingen. Er is brede consensus onder docenten, deskundigen, ouders en leerlingen dat het vak door vernieuwing kan winnen aan aantrekkelijkheid en inhoud. Een aantrekkelijk schoolvak zal er bovendien voor zorgen dat de lerarenopleidingen (hbo en wo) weer voldoende studenten trekken, wat noodzakelijk is voor het terugdringen van het lerarentekort.

De Nederlandse taal vormt en draagt voor velen de identiteit van onze samenleving. Een goede beheersing van het Nederlands en inzicht in de waarde en werking van taal, taalgebruik en teksten, ook literaire teksten, zijn daarvoor onontbeerlijk. De Nederlandse taal en literatuur zijn onmisbaar voor burgers in onze samenleving en het onderwijs daarin moet daarom zo sterk mogelijk zijn. Wetenschappelijk is er een sterk verband tussen taalvaardigheid (woordenschat, grammaticale vaardigheid, lees- en schrijfvaardigheid) en schoolprestaties aangetoond. Uit onderzoek blijkt bovendien dat het lezen van literatuur niet alleen de taalvaardigheid bevordert maar ook het empathisch vermogen van lezers vergroot, en zo kan bijdragen aan de ontwikkeling van burgerschap in een inclusieve samenleving.

De vakvereniging Levende Talen Nederlands, het Meesterschapsteam Nederlands en de Raad voor Neerlandistiekⁱ delen de analyse dat veel van de huidige problemen voortkomen uit het feit dat de aandacht te veel is komen te liggen op het apart onderwijzen van vaardigheden, zonder dat zij voldoende in verband worden gebracht met elkaar en met relevante kennis en inzichten. Kennis van en inzicht in taal, literatuur en communicatie versterkt de talige, communicatieve en literaire vaardigheden van leerlingen. Levende Talen Nederlands stelt geletterdheid voor als verbindend kader voor het hele curriculum, in het verlengde hiervan spreekt het Meesterschapsteam Nederlands van bewuste geletterdheid: vaardigheden die door de leerling en de taalgebruiker bewust onderbouwd kunnen worden met kennis en inzichten.ⁱⁱ

We menen dat de volgende punten hoog op de agenda van een volgende regering moeten komen te staan:

1. Borg de centrale rol van het schoolvak Nederlands. Een belangrijke voorwaarde om de centrale rol van het Nederlands en het schoolvak Nederlands in alle onderwijssoorten te borgen, is voldoende onderwijstijd, dat wil zeggen ten minste vier klokuren per week voor lezen, schrijven en literatuur in alle leerjaren (zie OECD 2014, voor de definitie). Het is belangrijk om leerlingen veel tijd en gelegenheid te bieden om te oefenen, iets wat onmogelijk is bij de beperkte onderwijstijd Nederlands die veel scholen bieden.
2. Geef in lijn met de aangenomen motie van Van Meenen prioriteit aan de vernieuwing van het examenprogramma en inhoud van het schoolvak Nederlands, voor alle schoolniveaus. De ondertekenaars van deze brief zijn in de motie expliciet aangewezen als betrokkenen.
3. Maak in het verlengde van het voorafgaande werk van het herzien van het *Referentiekader taal en rekenen* (2009), opdat het past bij het nieuwe onderwijsaanbod.
4. Ondersteun, onafhankelijk van de vernieuwing van de examenprogramma's, waar nodig de vernieuwing van het gehele schoolvak Nederlands, waarbij op basis van al bestaande documenten van hierboven genoemde gremia het begrip bewuste geletterdheid uitgewerkt wordt in een doorlopende lijn voor alle schoolniveaus.

Namens de voorzitters van

Levende Talen Nederlands
Robert Chamalaun

Meesterschapsteam Nederlands
Peter-Arno Coppen
Erwin Mantingh

Raad voor Neerlandistiek
Yra van Dijk

ⁱ Levende Talen Nederlands is de enige vakvereniging van docenten Nederlands, en vertegenwoordigt 1300 leden: leraren (vmbo-mbo-havo-vwo-wo), lerarenopleiders/vakdidactici. Het Meesterschapsteam Nederlands is door het ministerie van OCW aangewezen om het academisch onderzoek en het onderwijs Nederlands op school dichterbij elkaar te brengen. De Raad voor de Neerlandistiek vertegenwoordigt de neerlandici aan de universiteit.

ⁱⁱ Levende Talen Nederlands, *Adviesrapport curriculumontwikkeling* (maart 2021)
Meesterschapsteam Nederlands, *Bewuste geletterdheid in perspectief* (maart 2021)